

«Steinalderen endte ikke på grunn av mangel på steiner, og oljealderen vil ende, men ikke på grunn av mangel på olje.»

SHEIKH AHMED ZAKI YAMANI,
SAUDI ARABIA

Innhold:

Norske jordbær giftigst

Åtte av ti norske jordbær inneholder rester av sprøytemidler. Importerte bær kommer langt bedre ut.

• side 2

Færre nye økologiske gårdsbruk

Veksten i antall økologiske gårdsbruk flater ut, men gårdene blir stadig større.

• side 2

Brist i regnskapet?

Å beregne opptak av klimagasser i skog, er så usikkert at det kan torpedere hele Kyoto-avtalen, hevder forskere.

• side 5

Billig bil

Bilkjøring koster deg ikke stort mer i dag enn for ti år siden.

• side 6

Verdens minste bille

Verdens minste bille er funnet i Eikesdalen. Krypene er om lag en halv millimeter.

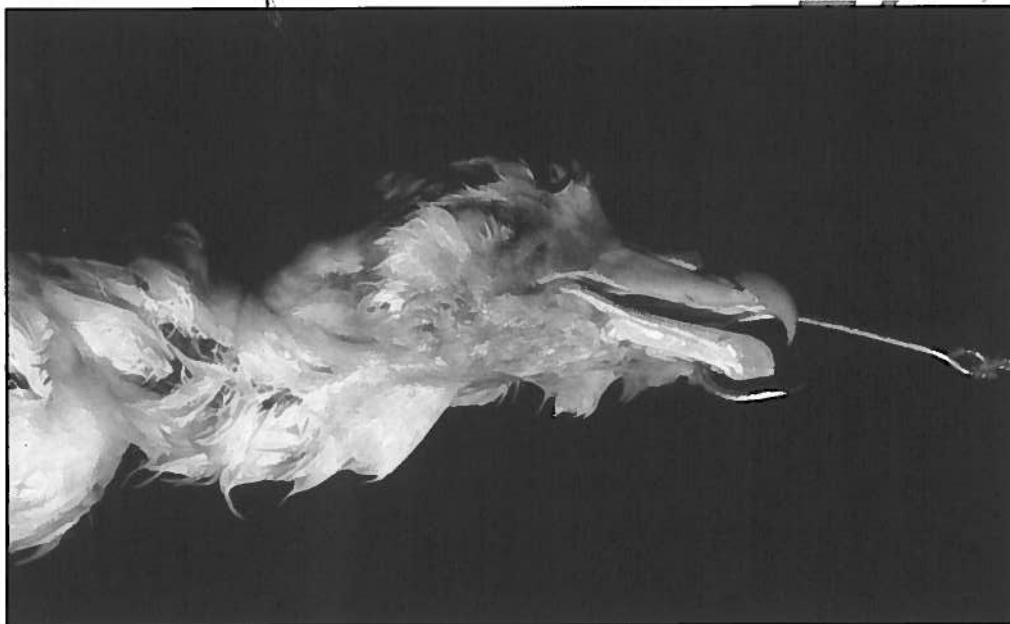
• side 6

Farlig forvaltning?

Jervenemndene må avvikes, mener Naturvernforbundet. De mener nemndene er farlig for jerven.

• side 7

Tusener på kroken

Denne havhesten er en av minst ti tusen som blir drept under linefisket hvert år. (Foto Terje Lislevand)

Titusenvise av sjøfugler lider en smertefull død når de blir krocket under linefiske i Norskehavet. Ornitologer mener noe må gjøres før linefisket kan kalles bærekraftig.

Heller ikke fiskerne er glade for det store antallet fugl som havner på kroken. Flere metoder for å skemme vekk fugl er prøvet ut uten at noen så langt ser ut til å virke.

• side 3

Hydro Porsgrunn verst på klimagasser

Hydro Porsgrunn Industripark er Norges verste bedrift i forhold til klimagassutslipp. Årlig spyr bedriften ut 2,6 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Det er to og en halv gang mer enn hva ett av de planlagte gasskraft-

verkene vil slippe ut. Det er spesielt bedriftens utslipp av SF₆ og N₂O som gir den lite flatterende plasseringen. Begge disse gassene gir atskillig sterkere drivhuseffekt enn CO₂.

• side 5

– Vern mer

Norge må verne minst 5 prosent av skogen, krever Friends of the Earth.

• side 7

Ny miljøstiftelse i Kirkenes

Tor Aarnes markerer sin 75-års dag med å gi 100 000 kroner i startkapital til en ny miljøstiftelse.

• side 8

Thulin må vekk

Statkraft-direktør Lars Uno Thulin må gå, krever stortingsrepresentant Ivar Kristiansen (H). Bakgrunnen er Thulins oppførsel i Beiar-saken. Statkraftsjefen ignorerte stortingsflertallet og kjørte på for å bygge ut det

Leder

verneverdige vassdraget. Beiarn er ikke første gang Lars Uno Thulin beviser at han ikke eier dømmekraft. Under hans ledelse har Statkraft kjøpt seg store eierandeler i svensk atomkraft, gjennom selskapet Sydkraft. Sydkraft har sloss med nebb og klør mot den svenske regjeringens beslutning om å nedlegge den første reaktoren ved verket.

Er det virkelig et norsk statselskap sin oppgave å kjempe mot nedlegging av atomkraft i våre naboland? En nedlegging som vårt naboland Danmark har sloss for i årevis og som er bestemt av det svenske folket i en folkeavstemning.

Selv Statkraft bør forstå at miljøproblemene ikke løses ved å bygge ut våre siste vassdrag, å investere i atomkraft eller forurensende gasskraftverk på Vestlandet. Hva om selskapet bestemte seg for å selge seg ut av fossile energikilder og atomkraft, samt skrinlegge nye vannkraftprosjekter? Da kunne de markedsført energien de selger med at den er ren og fornybar. Og Statkraft kunne samarbeidet med industrien om å frigjøre energi til eksport markedsført med at den er ren og fornybar.

Det er en dristig, men fremtidsrettet strategi. Dessverre vil nok selskapet være preget av foreldet tankegods så lenge Lars Uno Thulin styrer. ■

Norske jordbær giftigst

Godt norsk? Åtte av ti norske jordbær inneholder sprøytemiddelrester. I importerte jordbær er mengdene langt lavere.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Så mye som åtti prosent av de norske jordbærene inneholder rester av sprøytemidler. Dette kommer frem i en undersøkelse forsker Liv Birkeland ved Norsk senter for økologisk landbruk (NORSØK) har foretatt.

Til sammenligning er det bare funnet sprøytemiddelrester i halvparten av de importerte bærene, skriver avisen Jordvett.

Sprøytes mest i Norge

Selv om mengden sprøytemid-

delrester i norske jordbær ligger under de tillatte grenseverdiene viser tall fra Statens næringsmiddeltilsyn at jordbærplanten er den som sprøytes mest i Norge.

– Rapporter fra Plantevernet på Ås viser at så godt som alle de konvensjonelle jordbærdrakterne sprøyter bærene sine, sier Birkeland.

Sykdommer som gråskimmelsopp og mjøldogg er hovedårsak til at jordbærene i Norge sprøytes så mye som de gjør. Det er likevel fullt mulig å dyrke giftfrie jordbær. I fire år har Liv Birkeland dyrket økologiske

jordbær i forskningsøyemed på Tingvoll i Møre og Romsdal. Her har hun høstet avlinger fullt på høyde med konvensjonelle jordbærdraktere.

1270 kilo per dekar

– Selv om dette er forsøksfelt som har hatt godt tilsyn og stell, viser resultatene at det er mulig å få store avlinger av kvalitetsbær ved økologisk dyrking, sier hun.

Birkeland har drevet forsøk med bærsortene Corona, Jonsok og Nora. Forsøkene viser at Corona i gjennomsnitt hadde dobbelt så stor avling som de andre kornsartene, med 1270 kilo friske bær per dekar. Innen konvensjonell jordbærdrakt regnes 1000 kilo per dekar som godkjent avling. ■

Færre legger om til økologisk

Etter mange år med konstant stigning i antall økologiske gårdsbruk flater kurven nå ut.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

Godkjenningsinstansen Debio kunne melde om økning på 25 til 30 prosent i antall økologiske gårdsbruk gjennom siste halvdel av 90-tallet. Men utviklingen er i ferd med å stagnere. Fra 1998 til 1999 var økningen på 10 prosent.

– For inneværende sesong venter vi en økning på mellom åtte og ti prosent, forteller avdelingsleder Harald Bjørn-Larsen ved Debios landbruksavdeling.

Større bruk

Størrelsen økologisk dyrket areal stiger derimot jevnt og trutt.

Mens antall gårdsbruk altså bare økte med 10 prosent fra 1998 til 1999, økte arealet med 25 prosent. Ifølge Debio er trenden at mindre urtedyrkere forsvinner, mens stadig større gårdsbruk velger hel eller delvis omlegging til økologisk drift.

– Gjennomsnittstørrelsen for brukene som legger om til økologisk drift er nå større enn gjennomsnittlig størrelse for de tradisjonelle brukene i Norge. De store brukene som legger om i dag vil sannsynligvis overleve langt inn i framtiden. De ser økologisk drift som en metode for å trykke virksomheten, mener Bjørn-Larsen. ■

Øko-moro

Debio tror utviklingen viser at gårdbrukere med spesiell interesse for økologisk jordbruk har søkt om omlegging for lenge siden, mens dagens søkere i større grad er påvirket av kommersielle hensyn: De tror rett og slett at økologisk jordbruk vil bli en lønnsom driftsform.

– Vi får stadig flere henvendelser fra tradisjonelle bønder som ser en utfordring i økologisk drift. På møter med dem opplever vi at de oppfatter overgang til økologisk drift som morsomt, de sier selv at “det blir moro å være bonde igjen”, sier Bjørn-Larsen.

Ifølge Debio er også myndighetenes virkemidler for overgang til økologisk jordbruk en gulrot for bøndene. ■

Fugl og fisk på kroken

Sjøfuglene lider en smertefull død som følge av linefisket. Inntil det finnes metoder for å unngå dette, er ikke den miljøvennlige fiskemetoden bærekraftig, mener norske ornitologer. (Foto: Terje Lislevand)

Hvert år dør tusenvis av norske sjøfugler som følge av linefiske.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Tusenvis av sjøfugler lider en smertefull død i forbindelse med linefiske i Norskehavet.

– For ikke å bli beskyldt for å overdrive har vi foreløpig sagt at det dreier seg om rundt 10 000 fugl i året. Dette er et meget forsiktig estimat – tallet kan godt være mangedobbel, sier Terje Lislevand i Norsk Ornitologisk Forening (NOF) til N&M Bulletin.

Det er til sammen om lag 50 linefiskebåter her i landet og Norge er en av verdens ledende linefiskerinasjoner. Dette tradisjonsrike fisket er ansett som miljøvennlig fordi det, i motsetning til for eksempel tråling, er selektivt.

Problemet med sjøfuglene oppstår når linene settes. Da flyter de en stund bak båten og

fuglene som søker etter agnet angriper godbitene i overflaten og like under vann. Resultatet er at en mengde fugl blir krokert og druknet.

– De biter ikke nødvendigvis på kroken, fuglene har kroker over alt på kroppen. Ofte henger de i vingen. Det er liten tvil om at de lider, sier Lislevand.

Globalt problem

På verdensbasis er problemet enormt. I alt er det om lag seksti fuglearter som er utsatt, blant annet måkearter, albatrosser, lirer og stormfugler. Fire albatrossarter og en petteart er oppført som kritisk truet, ifølge NOF.

Undersøkelser gjort av NOF viser at i Norskehavet er det først og fremst arten havhest som er utsatt for linefiske. Havhesten, som tilhører stormfuglene, er på størrelse med en sildemåke. Arten bor i store kolonier i fugle-

fjell og foretar lange næringsssøk til havs. Den legger bare ett egg og er, med sine 55 døgn, den fuglearten i Norge som ruger lengst.

Rødlisteart truet

Nordlig sildemåke er en av syv fuglearter som er rødlistet i Norge. Arten er oppført i kategorien “direkte truet” og ornitologene frykter at linefisket kan bidra til å utrydde arten helt.

Slik kan fuglene hindres i å ta agn

I undersøkelsene NOF har foretatt på norske linefiskefartøyer ble det brukt fire typer tiltak for å hindre fuglene i å ta agn:

- En såkalt “tjalleskremme”, som er flagrende bånd som henger etter fiskebåtene. Den skremmer fuglene og tvinger dem til å beite lengre bak båten.
- Undervanns setterør, et tiltak som betegnes som effektivt, men ikke så bra som tjalleskremmer.
- Blåsing i skipsfløyta.

– Foreløpig har vi ikke funnet nordlig sildemåke som bifangst under våre undersøkelser. Studiene omfatter imidlertid bare en brøkdel av det fisket som foregår. Når vi samtidig vet hvor få nordlige sildemåker som finnes er det godt mulig at arten lider under dette fisket. Det er et godt samsvar mellom nedgangen i sildemåkebestanden og oppgangen i linefisket, sier Lislevand.

Tiltak virker ikke godt nok

Linefiskerne er naturlig nok ikke interessert i å få fugl på kroken. Lislevand presiserer at dette derfor ikke er en klassisk naturvern/næringskonflikt. Så vel naturvernere som fiskere er interessert i å få bukt med problemet.

500 millioner kroker

Ornitologenes anslag på 10 000 drepte sjøfugl i året baserer seg på 0,02 krokede fugler per 1000 utsatte kroker.

– Det høres jo ikke så mye ut isolert sett. Problemet er at det blir satt ut nærmere 500 millioner kroker hvert år, sier Lislevand. Myndighetene vil nå vurdere om dagens tiltak er gode nok.

– Selv om havhesten ikke er en truet art, er det klart at dette er uheldig. I løpet av september vil vi få inn spørreskjemaer fra linefiskerne. Når vi finner ut hvor stort omfanget er, vil vi vurdere om dagens tiltak er gode nok, sier rådgiver Britt Fisknes i Fiskeridepartementet. ■

Skog kan kviste Kyoto-avtalen

Å inkludere skog i landenes klimaregnskap, kan gjøre Kyoto-protokollen ubrukelig. Usikkerheten ved å inkludere skog er langt større enn de mulige reduksjonene.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

Konklusjonen kommer frem i en rapport fra International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA) i Østerrike.

Ifølge Kyoto-protokollen skal landenes klimagassregnskap inneholde menneskeskapte endringer i arealbruk og skog. Nedhugging av skog blir dermed regnet som utslipp, mens man ved nyplanting regner med at karbon bindes i skogen.

Rapporten fra IIASA er imidlertid nådeløs: Regner man med skog, vil det ikke være mulig å bevise at et land har oppfylt eller brutt sine forpliktelser om reduserte utslipp. Usikkerheten blir så stor at landene lett kan jukse med regnskapene.

Store bevegelser

Problemet er at jord og skog inneholder store mengder karbon

som naturlig beveger seg mellom lufta og bakken. Bevegelsene varierer med årstidene og kommer som resultat av små endringer i skog og jord. Utelater man noen av disse bevegelsene i klimaregnskapet, blir det helt meningsløst. Usikkerheten i regnskapet er så stor at den langt overstiger det beregnede opp-taket av karbon, ifølge IIASA.

IIASA har studert skogene i Russland, som utgjør en femtedel av verdens skoger. Der er den årlige overgangen av karbon mellom biosfæren – området med organisk liv – og atmosfæren ti ganger større enn de menneskeskapte utslippene. Russland vil nok regne med deler av dette i sitt klimaregnskap, men usikkerheten er så stor at den "langt overstiger mulige endringer i industriens utslipp", forteller den russiske skogforskeren Anatoly Shvidenko til bladet New Scientist. Shvidenko mener mulighet-

en for å inkludere skog i klimaregnskapet derfor er en oppskrift på forvirring og juks.

Vanskelige beregninger

– Det er veldig stor usikkerhet knyttet til slike beregninger. Å ta med skog gjør det i hvert fall ikke lettere å beregne hvor mye land tar opp og slipper ut, sier forsker Lars Dalen, ved Norsk institutt for skogforskning. Dalen deltar i et EU-prosjekt som vurderer hvordan skogens opptak av CO₂ skal beregnes.

– En ting som er veldig usikkert med skog er jorda. Hva som skjer der er nærmest en "svart boks". Selv om trær vokser, kan bakken avgi så mye CO₂ at området netto gir fra seg CO₂.

Dalen påpeker at selv å definere skog kan være vanskelig. Ta

for eksempel et savanne-område: Hvor mange trær skal det være før det er skog?

Hva er skog?

Norske bedrifter ser på mulighetene for å plante skog i u-land, slik at de kan øke egne utslipp. Men skog innenfor Norges grenser vil sannsynligvis få liten betydning for vårt klimaregnskap.

– Kyoto-avtalen gjelder fra 2008 til -12. Det er endringer i avtale-perioden som skal telles med. I Norge vokser trær veldig sakte de første 20 årene. Dermed får tiltak gjort etter år 2000 veldig lite å si, mens land som Australia og New Zealand virkelig kan tjene noe på dette.

Rapporten finner du på: www.iiasa.ac.at

Stor avstand

Det er stor uenighet om hvordan skog skal regnes med i landenes klimaregnskap.

11. til 15. september møttes klimaforhandlere fra hele verden i Lyon for å videreføre Kyoto-protokollen. Et av spørsmålene er hvordan skog skal regnes med i landenes klimaregnskap. Etter planen skal reglene for dette bestemmes i november.

– Forhandlingene i Lyon viste at det er meget stor avstand mellom landene, sier Audun Rosland i Statens Forurensningstilsyn, som deltok på forhandlingene.

Kyoto-avtalen slår fast at planting av skog på nye arealer regnes som opptak av CO₂, mens avskogning regnes som utslipp. Land som Japan, Canada og delvis USA, ønsker å trekke inn skogsdriften i klimaregnskapet.

– Det vil etter vår mening utgjøre en del av forutsetningene for avtalen, sier Rosland. Tar man ikke med all skogsdrift, reduserer man også usikkerheten i klimaregnskapene.

– De fleste land tolker Kyoto-protokollen slik at man skal regne med økt eller redusert areal med skog. Da har man rimelig god oversikt over hva som skjer.

Rosland vil ikke spekulere på om man kommer frem til enighet om opptak i skog under forhandlingene i Haag.

– Spørsmålene henger sammen. Hvorvidt man kommer i mål på ett tema er veldig avhengig av om man kommer i mål på andre områder.

Norges klimaversting

Hydro Porsgrunn Industripark er Norges verste klimagasskilde. Utslippene fra området tilsvarer mer enn to og et halvt gasskraftverk.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

CO₂-utslippene fra Hydro Porsgrunn Industripark (HPI) er ikke alene nok til å plassere bedriften på Norgestoppen. Men HPI slipper i tillegg ut store mengder svært potente drivhusgasser som gjør at regnestykket blir ganske annerledes. Eksempelvis utgjør lystgassutslippet fra gjødselproduksjonen mer enn et gasskraftverk alene, hvis man regner om mengden til CO₂-ekvivalenter.

Kraftige drivhusgasser

Det er nemlig ikke bare CO₂ som er årsak til drivhuseffekten, lystgass gir faktisk 310 ganger sterkere drivhuseffekt enn CO₂. HPI har i tillegg et betydelig utslipp av svovelheksafluorid (SF₆), den kraftigste drivhusgassen man kjenner til. Utslippet av denne gassen utgjør 70 prosent av CO₂-utslippet fra et tradisjonelt gasskraftverk.

Legger man til Hydro Porsgrunns betydelige CO₂-utslipp, blir resultatet lite hyggelig: Bed-

riften slapp i 1999 ut 2,6 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. De planlagte gasskraftverkene på Kårstø og Kollsnes har beregnede utslipp på drøyt en million tonn hver.

Delvis opprydding

Utslippene av SF₆ vil Hydro få en slutt på. Stoffet brukes ved støping av magnesium, og skal etter planen erstattes med SO₂. Bedriften prøver for tiden ut teknologien, men kan ikke love utfasing før 2002.

Framtiden for lystgass-utslippet fra bedriften er mer i det blå. Statens forurensningstilsyn (SFT) har satt krav til utslippsmengden. I 1999 ble tillatelsen delvis overskredet. Ifølge SFT er det ikke aktuelt med tiltak for å få ned utslippet. N&M Bulletin har forsøkt å få kommentarer fra Hydro om saken, men dette var ikke mulig før bladet gikk i trykken.

Drivhusregion

Det er ikke bare Hydro Porsgrunn Industripark som slipper ut klimagasser i Grenland. Sementfabrikken Norcem slipper ut CO₂ tilsvarende et gasskraftverk alene, og petrokjemiske bedrifter og annen industri bidrar også. Industrien i regionen spyr årlig ut 4,33 millioner tonn CO₂-ekvivalenter, noe som utgjør omtrent 7,5 prosent av landets samlede klimagassutslipp.

Tone Skau Jonassen, leder i Naturvernforbundet i Telemark,

Hydro Porsgrunn Industripark plasserer seg på norgestoppen for klimagassutslipp. (Foto: HPI)

er overrasket over tallet.

– Dette var mye mer enn vi har vært klar over. Vi visste at området var en stor bidragsyter til Norges klimagassutslipp, men ikke at det var så ille, sier hun.

Naturvernforbundet i Telemark vil diskutere utslippene fra

Hydro Porsgrunn på et møte i starten av oktober.

– Skal Hydro klare å opprettholde et snev av miljøprofil, må bedriften ta utslippene på alvor. Det betyr at de må intensivere arbeidet med å få utslippene ned, sier Jonassen.

Noen satser mer enn andre

Høgskolen i Hedmark

Treårig studium
i miljøteknologi
på Blæstad

Miljøteknologistudiet er bygd opp av enkeltkurs innen ulike emner der det mest sentrale er:

- Biologi
- Kjemi
- Økologi
- Mikrobiologi
- Limologi
- Kildesortering av avfall
- Kompostering
- Resirkulering
- Mikrobiell nedbryting
- Internkontroll og kvalitetssikring

Studiet gir tittelen høgskolekandidat i miljøteknologi og kan bygges ut til en cand.mag.-grad med et fjerde studieår. Mange studenter fortsetter videregående studier og tar hovedfag ved Norges Landbrukskole på Ås. Høgskolen har også utvekslingsavtaler med universiteter og høgskoler i utlandet.

For nærmere informasjon

Høgskolen i Hedmark

Avdeling for landbruks og naturfag
Blæstad, 2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 16 00 Fax: 62 54 16 01

Jernbaneverket

Vi utvikler det nasjonale jernbanenettet for det 21. århundre og for miljøvennlig transport

Jernbaneverket

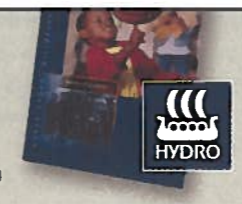

Sjekk våre miljø@ker

Velkommen til

Hydros miljørapport 1999

For mer informasjon: www.hydro.com

– Omtrent like dyrt å kjøre bil

En biltur fra Oslo til Trondheim er ikke stort dyrere i dag enn i 1990, viser beregninger fra Transportøkonomisk Institutt.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Denne uken har den politiske arena og mediabildet blitt preget av drivstoffpriser. Igjen. Lastebiler og leder i Bileiernes Interesseorganisasjon, Knut Enger, har stått i spissen for en storstilt bensinblokkade. Kravet har vært lavere bensinpriser. Er prisene på drivstoff i ferd med å velte hele Norge nasjonen?

Beregninger Transportøkonomisk Institutt (TØI) har gjort for N&M Bulletin viser at det var

om lag like kostbart å kjøre bil tidligere som nå. Samtidig som bensinprisene har gått noe opp, har drivstofforbruket på bilene våre gått ned. Dette bekrefter forsker Arne Rideng ved TØI.

– Tar man i betraktning at bilene i gjennomsnitt bruker mindre bensin, kan det nok nærme seg at det ikke er blitt noe særlig dyrere å kjøre bil nå enn tidligere, sier han.

Oslo – Trondheim:

Syv minutter forskjell

Rideng har gjort to regnestykker

for N&M Bulletin. Årene er 1990 og 2000. Du skal legge ut på en 50 mil lang biltur. Det kan for eksempel være fra Oslo til Trondheim. Du kjører en bensindrevet bil som har en alder lik gjennomsnittet for bilparken. Bilen har et bensinforbruk som tilsvarer gjennomsnittet for vedkommende årgang av biler. Dette blir en 1982-modell i 1990 og en 1990-modell i 2000. Selv er du en industriarbeider med gjennomsnittlig timelønn. Hvor lenge må du jobbe for å finansiere bilturen til Trondheim?

For å finne svaret ganger vi opp avstanden med forbruk per mil og literpris på bensin. Beløpet deles så på gjennomsnittlig timelønn i vedkommende år. Alttså:

1990: 50 x 0,86 x 6,00 kr = 258 kr, deles på 92,24 kr pr. time

= 2 timer og 48 minutter.
2000: 50 x 0,77 x 10,50 kr = 404 kr, deles på 139 kr pr. time
= 2 timer og 55 minutter.

Som regnestykkene viser må du jobbe syv minutter ekstra, eller fire prosent lenger, for å finansiere bilturen til Trondheim.

Eldre bil - mindre forskjell

I årene 1980 til 1984 var det ifølge Rideng en sterk nedgang i bensinforbruket på de nye bilene. Årsaken er oljekrisene på 70-tallet som tvang bilprodusentene til å lage mer bensineffektive motorer. Etter 1987 har det bare vært små endringer i bensinforbruket for nye biler.

– Dette betyr at jo eldre bil man kjørte i 1990, desto mindre merker man prisøkningen på bensin de siste 10 år, sier han. ■

Verdens minste bille funnet i Norge

Et jublende tarzanbrøl kunne nylig høres i en seljeskog i Eikesdalen. "Jungelens konge" var forskeren Oddvar Hanssen. "Jane" var en 0,55 millimeter lang bille.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Det finnes over en million billearter i verden. Dette antallet er det ingen andre dyregrupper som slår. Verdens minste bille heter Baranowskiella ehnstromi. Det lille kryptet på 0,55 millimeter ble nylig funnet i Norge, noe som utløste stor glede hos finneren.

"Lillebille" uten norsk navn

– Ja, jeg ble nok litt gal og tok et skikkelig "tarzanbrøl", sier fors-

keren Oddvar Hanssen ved Norsk institutt for naturforskning.

Baranowskiella ehnstromi har i likhet med de fleste norske biller ikke noe norsk navn. Slik må det være ifølge Hanssen.

– Det er ikke for å gjøre det vanskelig. Jeg tror og håper at folk med naturinteresse forstår nytten av å ha et internasjonalt språk som latin for å klassifisere dyr med så mange arter som billene.

Vannkjær er størst

– Vet dere noe om dette nye dyret i vår fauna? Hva "driver" den med?

– Vi vet ikke så veldig mye enda. De ørsmå billene lever i porene på seljekjuke, en sopp som lever på selje. Dyret er veldig smalt og spesialtilpasset for å leve i disse små rommene.

– Dette er altså Norges minste bille – hvilken er størst?

– Det er funnet et eksemplar av stor vannkjær. Denne var på 4,5 centimeter. Det er også funnet vannkalver på over fire centimeter i Norge, sier Hanssen.

Disse billene blir altså om lag 90 ganger større enn vår nye bille. ■

Verdens minste bille er bare 0,55 millimeter lang og lever blant annet i Romsdal. (Foto: Oddvar Hanssen)

– Jervenemndene må avvikles!

Jerven er Norges "glemte" rovdyr. Nå trues arten av de som skal forvalte den, hevder Norges Naturvernforbund.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Norge har et spesielt ansvar for forvaltning av jerven. I motsetning til bjørnen og ulven finnes det ingen tallrik stamme på svensk side.

– Dagens praksis viser at jervenemndene ikke er i stand til å ta dette ansvaret. De er alt for nært knyttet til primærnæringene, sier fagkonsulent i Naturvernforbundet, Thor Midteng, til N&M Bulletin.

Naturvernforbundet er oppgitt over den sørlige jervenem-

ndens forslag om å felle tretten dyr i Sør-Norge.

– Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, som er sekretariat for jervenemnda, gikk mot det høye antallet. Minimumsantallet dyr i området er beregnet til 29. Antallet er beregnet ut fra antall hi og det er stor fare for å regne såkalte sekundær-hi eller rene matlager som yngehi. Da blir antallet lavere. Likevel ser jervenemnda bort fra dette, sier Midteng. Naturvernforbundet har nå klaget avgjørelsen inn for Direktoratet for Naturforvaltning (DN).

Jakt helt ut til kysten

Også flere vedtak foretatt av jervenemnda i Nord-Norge er nå klaget inn av Naturvernforbundet.

– Tidligere har vi vært langt mer fornøyd med forvaltningen av jervestammen i Nord-Norge. Nå mener vi at nemndas fordobling av kvoten fra seks til tolv dyr med utvidelse av lisensjaktområdene helt ut til kysten bryter klart med DN's retningslinjer, sier Midteng.

Jerven er langt mer tallrik i nord enn i sør. Ifølge Midteng er stammen i Sør-Norge avhengig av en viss immigrasjon for ikke å bli genetisk utarmet. Et vedtak om et nytt lisensjaktområde på grensa mot Sør-Trøndelag vil sette en effektiv stopper for dette, mener han.

Genetisk knipetang

– Dette er en knipetangsmanøver for å utarme den sørlige jervestammen. Nemnda tar ikke hensyn til direktoratets eget ønske om en utveksling fra nord til sør. Erfaringen med jervenemndene skal evalueres til neste år. Da blir det spennende å se om DN fortsatt vil la disse nemndene få spille sitt eget spill uten å gripe inn.

Ifølge Midteng lider jerven under å være "glemt" i norsk forvaltning. Den får ikke samme oppmerksomhet i opinionen som ulv og bjørn.

– Jerven har ikke så mange talsmenn, men Norge har et særskilt ansvar for denne arten som tross alt er totalfredet, sier han. ■

– Vern mer skog

Norge må verne minst 5 prosent av sine produktive skoger, krever landsmøtet i Friends of the Earth.

Friends of the Earth (FoE) arrangerte landsmøte i Washington D.C. 11 til 15 september. I en enstemmig vedtatt uttalelse krever FoE at Norge verner minst 5 prosent av sin produktive skog.

– Dette er et minimumsnivå som forutsetter at det norske skogbruket forplikter seg til utelukende økologisk tømmerhogst", står det i uttalelsen.

I tillegg må det biologiske mangfoldet i norske skoger beskyttes av strengere lover og regler, krever organisasjonen og viser til FN's konvensjon om bio-

logisk mangfold. Den forplikter Norge til å beskytte mangfoldet av arter og økosystemer. Nærmere halvparten av Norges 3000 truede arter befinner seg i produktive skogen. Skogbruk er ifølge FoE den viktigste årsaken til at disse artene er truet.

Sverige og Finland har vernet om lag 4 prosent av sin produktive skog, og arbeider med å komme opp til 5 prosent. I Norge er bare 1 prosent av skogen vernet.

FoE har medlemmer i 69 land, deriblant Norge hvor Naturvernforbundet er medlem. ■

Farlig vær og klimaendringer

– Verdens regjeringer gjør ikke nok for å hindre klimaendringer.

Friends of the Earth International (FoEI) la fredag 15. september fram rapporten "Gathering Storm" ("Å lage uvær"). I rapporten slår FoEI fast at verdens regjeringer gjør altfor lite for å motvirke klimaendringene. Resultatet er katastrofer som tar liv og ødelegger lokal økonomi over store deler av verden.

Selv om en avtale oppnås på klimatoppmøtet i Haag i november, vil klimaendringer føre til ødeleggelse og tragedie for millioner av de fattigste og mest sårbare i verden. FoEI hevder at USA bærer hovedansvaret fordi

landet hindrer effektive internasjonale tiltak mot krisen.

– Nå må Kongressen våkne og forstå at klimaendringene virkelig skjer og at det er nødvendig å handle, sier Dr. Brent Blackwelder, leder av Friends of the Earth US.

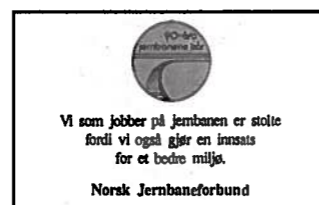
Rapporten går gjennom de nyeste bevisene for at farlige, menneskeskapte klimaendringer faktisk skjer. Den inneholder også beretninger fra overlevende etter orkanen Mitch, flommen i Mosambik og andre ferske ekstreme værphenomener. ■

TRYGG MAT

Seminar i Trondheim 14. oktober.
Eystein Skjerve kommer. Kommer du?
Kontakt: tlf. 73529615
<http://www.iot.ntnu.no/~ottarm/mat/>

Bulletinen som bokmerke

Natur & miljø Bulletinets syv siste årganger:
www.naturvern.no

Ga 100 000 til miljøstiftelse

På sin 75-års dag donerte Tor Aarnes 100 000 kroner til ny miljøstiftelse i Kirkenes.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

Miljøentusiasten Tor Aarnes har i samarbeid med Naturvernforbundet i Kirkenes startet stiftelsen "Naturvern i Sør-Varanger". Fra egen lomme donerte Aarnes 100 000 kroner til startkapital for stiftelsen.

– Jeg har en levende interesse for naturen, og konstanterer med sorg at den er veldig truet i Sør-Varanger, forteller Tor Aarnes. At det er litt uvanlig å gi bort gaver på sin egen bursdag, lar han seg ikke hefte ved.

– Jeg fikk en veldig fin gave ved at det ble stor oppslutning, sier Aarnes.

Lokale problemer

I en årrekke har Aarnes vært en samfunnsengasjert miljøverner. Han var sentral i Aksjon Stopp Dødsskyene som i 1990 fikk re-

gjeringsen til å love 300 millioner kroner til rensing av utslippene fra det russiske nikkilverket, få mil fra Kirkenes. Han har også sittet i kommunestyret som representant for Høyre.

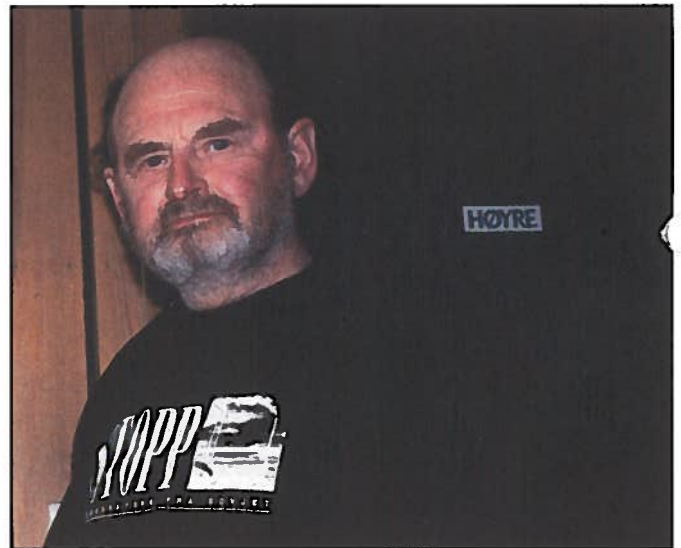
Stiftelsen skal imidlertid ikke engasjere seg i forurensningen fra Russland.

– Det er blitt et rent storpolitisk problem. Vi går inn for oppgaver vi kan gjøre noe med. De viktigste formålene til stiftelsen er å redusere motorisert ferdsel i kommunen, både snøscootere og kjøring på barmark. I tillegg kommer tradisjonelle naturvernoppgaver som å beskytte ville dyr og fugler.

– Vi har også som mål å revitalisere naturvernorganisasjonen her, som lenge har ligget i dvale.

Samler inn

I tillegg til "bursdagsgaven" på

Høyremann og tidligere Aksjon Stopp Dødsskyene-aktivist Tor Aarnes har donert 100 000 kroner til en ny miljøstiftelse i Kirkenes. (Foto: Audun Garberg)

100 000 kroner, overtar stiftelsen nærmere 20.000 kroner fra Aksjon Stopp Dødsskyene. På lanseringsdagen 16. september ga privatpersoner ytterligere 5000. Nå er Tor Aarnes på jakt etter flere bidragsytere. Stiftelsen

skal kun bruke avkastningen av grunnkapitalen.

Et midlertidig styre arbeider nå med vedtekter. Planen er at stiftelsen skal være operativ senest fra årsskiftet. ■

Kalenderen

22. - 24. september:

Treningsleir for naturvernere, Mustadkrogen i Bærum. Arr: Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, tlf: 22 38 35 20.

28. september:

Inspirasjonsdag om design og produktutvikling i den nye tid, Gamle Logen i Oslo. Arr: Norsk Form og Norsk Designråd og GRIP, tlf: 23 24 17 00.

30. september - 1. oktober:

Miljøseminar i Bergen, Arr: Studentgruppa i Naturvernforbundet og Natur og Ungdom. Påmelding:

stine@nu.no eller 23 32 74 00

5. oktober: Konferanse om bærekraft og sårbarhet, Ingeniørenes Hus i Oslo. Arr: Norske Sivilingeniørers Forening, tlf: 22 94 75 60.

12. - 13. oktober: Konferanse om bærekraftig næringsutvikling i distriktene, Hurdalsjøen hotell og konferansesenter. Arr: Statens kulturminneråd og Statens naturforvaltningsråd, tlf: 24 13 26 00.

17. - 20. oktober: Internasjonal fagmesse for miljøvern-

utstyr, teknologi og service for industri og lokale myndigheter, Lyon i Frankrike. Arr: Franske Fagmesser, tlf: 22 42 18 60.

18. - 20. oktober:

Konferanse om industriens strategi og tiltak for bærekraftig utvikling, Aalborg i Danmark. Arr: Euro Environment Secretariat: + 45 99 35 55 55.

26. oktober: Biobrensel-dagen '2000, Norges Varemesse i Oslo. Arr: Norsk Bioenergiforening, tlf: 23 36 58 70.

31. oktober - 2. november:

Helse-, miljø- og sikkerhetskonferanse, Exporamasenteret på Hellerudsletta. Arr: Bransjeforeningen for HMS, m. fl, tlf: 64 83 47 40.

13. november: Konferanse om nasjonal transportplan, Ingeniørenes Hus i Oslo. Arr: Norske Sivilingeniørers Forening, tlf: 22 94 75 00.

13 - 24. november:

Partsmøte i FNs klimakonvensjon. Haag i Nederland.